Congrestoespraak van Fractievoorzitter Maarten Engwirda voor de Algemene Ledenvergadering van D'66 te Amersfoort 15 juni 1985

Sinds ons laatste congres zijn er in de wereld een aantal opmerkelijke dingen gebeurd. Reagan werd opnieuw President van Amerika na een verpletterende overwinning op Mondale.

De Paus bezocht Nederland en werd na afloop door 60% van de Nederlanders sympathieker gevonden, hoewel slechts weinigen voor hem de straat op gingen of zijn bezoek via de televisie volgden, het kabinet-Lubbers plaatste een paar nieuwe hoek-stenen in de samenleving met de 3e fase van de tweeverdieners- wet en do woningdelersregeling. Stemerdink bood een aantal Amerikaanse senatoren een gratis abonnement aan op \the weekly opinion polls according to the method of the Hondt\.

Rond het uitbrengen van het criminaliteitsplan van het kabinet proberen CDA en VVD elkaar te overtroeven in het aantal gevangenissen dat zij in het Noorden willen bouwen.

De VVD hecht als liberale partij zeer aan de individuele toetsing voor de status van politiek vluchteling van de Tainlis, mits maar van tevoren vaststaat dat ze allemaal worden teruggestuurd naar Sri Lanka. Wim Kok stelt zich kandidaat voor het Kamerlidmaatschap van de PvdA.

Hans van Mierlo, tenslotte ... o nee, die hoort in dit rijtje niet thuis.

D'66_komt op voor de Idealen van keuzevrijheid, medezeqgen- schap en individualisering.

Democraten !

Is er In deze reeks van gebeurtenissen een gemeenschappelijke lijn te onderkennen ?

Er wordt de laatste tijd veel gesproken en ook geschreven over 'restauratie*. Restauratie, in de zin dat een opleving van rechts gepaard zou gaan met een ineenstorting van de linkse idealen, het linkse élan. De idealen van medezeggenschap en gelijkwaardigheid zouden worden ingeruild voor een cultuur van prestatie, krachtig leiderschap en competitie. De mensen zouden niet neer geïnteresseerd zijn in democratisering, vormen van inspraak worden teruggedraaid, het gezin wordt in ere hersteld.

Dit kabinet van christen-democraten en liberalen. Dames en heren, voert inderdaad een restauratief beleid.
Het doet niets anders dan de klok terugzetten.
Maar wij hoeven ons niet neer te leggen bij het feit, dat in dit land mensen als Brinkman de dienst uitmaken door het verkondigen van opvattingen waarvan ik denk dat ze dwars tegen de maatschappelijke ontwikkelingen ingaan.
Uit een onderzoek van het Sociaal Cultureel Planbureau komt naar voren dat de veronderstelling dat er sprake zou zijn van een krachtige restauratieve tendens onjuist is. Zo is onder meer de betekenis van het traditionele gezin de afgelopen 10 jaar merkbaar afgenomen. De tolerantie voor nieuwe samen- levingsvormen is tussen 1980 en 1983 zeer duidelijk toegenomen .
Wie anders dan D'66 is In staat om op te komen voor de idealen van keuzevrijheid, medezeggenschap en gelijkwaardigheid ?
Keuzevrijheid, ook als het gaat om controversiële kwesties als de euthanasie. Het D'66-initiatief wetsvoorstel van Elida Wessel laat zien dat onze partij bij dit soort zaken het voortouw neemt. En ik roep dan ook VVD en PvdA op om hun politieke spelletjes over dit onderwerp te staken.
En dat voor ons het begrip medezeggenschap niet, zoals voor anderen# een verouderd begrip uit de jaren ’60 is blijkt uit het nog recentere initiatief wetsvoorstel van Erwin Nypels, die voorstelt om de 1,5 miljoen gepensioneerden mee te laten praten en beslissen over hun eigen pensioengeld, notabene 200 miljard gulden. Het zou niet hebben hoeven moeten!
D'66 moet zich onafhankelijk opstellen
Democraten I
De positie van D'66 in het politieke krachtenveld was en is
kort en goed de volgende:

1. Een kabinetsbeleid, waar je als partij jarenlang oppositie tegen hebt gevoerd, help je niet aan een meerderheid.
2. Anderzijds heb Ik ook geen enkele behoefte om mij tot gevangene te maken van de PvdA.
3. Laten wij er voor zorgen, dat D'66 onafhankelijk de verkiezingscampagne in gaat. Het

uitgangspunt, dat daarbij werkelijk telt, is hoe wij het D'66-verkiezingsprogramma het beste kunnen realiseren.

De verkiezingsprogramma's liggen nog niet op tafel.

Maar één ding staat vast: één van onze eerste taken is om te voorkomen, dat ditkabinet van VVD en CDA na de verkiezingen In staat wordt gesteld om het huidige restauratiebeleid voort te zetten !

En dat zeg ik uit volle overtuiging. En wie denkt, dat ik daar ooit anders over heb gedacht, die heeft het mis.

De noodzaak van een Europese aanpak tot vermindering van de afhankelijkheid van kernwapens Democraten.

Hans van Mierlo heeft in zijn januari-rede in Arnhem gezegd dat het de uitdaging Is voor D'66 om de problemen niet simpeler voor te stellen dan zij zijn. Het vraagstuk van de plaatsing van kruisraketten is zo'n probleem.

Je kunt daarbij heel simpel stellen, dat je tegen de plaatsing van 48 kruisraketten in Nederland bent en dat daarmee de zaak is afgedaan. De grote vraag is, wat je daarmee méér bereikt dan dat er in plaats van 572 nieuwe Amerikaanse middellange afstandswapens, in West-Europa slechts 524 zullen worden geplaatst. Maar zelfs dat is nog niet eens zeker, omdat de 48 voor Nederland bestemde kruisraketten best nog wel eens elders geplaatst zouden kunnen worden. De Amerikanen zullen daar niet echt van wakker liggen, en de Russen zéker niet.

En de veiligheid in West-Europa, en dus in Nederland, zal daar niet wezenlijk door beinvloed worden.

Neen, om werkelijk iets te bereiken, is een bredere, gezamenlijke Europese aanpak nodig, gericht op vermindering van de afhankelijkheid van de kernwapens in West- en Oost-Europa. Doel daarbij moet zijn: geen of zo min mogelijk kruisraketten en Pershings in West-Europa tegenover een substantiële vermindering van SS-20's in de Sowjet-Unie.

Het dat doel voor ogen heeft D'66 zowel in 1981 als in 1983 aan de grote vredesdemonstratie meegedaan, En dat doel staat ons nog steeds voor ogen.

Om dat doel te bereiken, zijn echter onderhandelingen nodig. Gelukkig zijn die in maart j.l. weer hervat. De vraag is of we daar op korte termijn veel van mogen verwachten. Rusland én Amerika hebben zo hun eigen prioriteiten.

Daarom is het voor het bereiken van een doorbraak in die onderhandelingen op korte termijn van vitaal belang, dat de landen van West-Europa daar hun prioriteiten, hun specifieke veiligheidsbelangen tegenover zetten*
Dat geldt voor hun houding tegenover SDI en het Frans Eureka- plan. Het geldt ook voor de middellange afstandswapens in West- en Oost-Europa. Zolang West-Europa op die terreinen niet met één stem spreekt, zal de kernwapenwedloop in Europa onverminderd doorgaan, mét of zonder kruisraketten in Nederland. Dat is voor mij de werkelijke inzet voor het Nederlandse veiligheidsbeleid in de komende jaren.
De landen van West-Europa dienen als waarnemer bij de onderhandelingen in Genev vertegenwoordigd te zijn.
Democraten:
De landen van West-Europa dienen niet alleen met één stem te spreken. Zij dienen ook mee te spreken daar, waar over hun vitale veiligheidsbelangen beslist wordt.
In de onderhandelingen van Genève spreken Amerika en Rusland over die belangend Zij spreken over Europa en voor Europa, maar tegelijkertijd zonder Europa. Ik vind dat zo langzamerhand steeds moeilljker te verteren.
Natuurlijk zitten wij met de Verenigde staten in hetzelfde bondgenootschap. Maar anders dan in Oost-Europa, zijn de landen van West-Europa toch geen satellieten van de Verenigde Staten. Het kan toch niet zo zijn dat, waar hier vitale Westeuropese veiligheidsbelangen in het geding zijn, de Verenigde Staten;

1. Aan de Westeuropese bondgenoten in feite kunnen voorschrijven hoeveel nieuwe kernwapens in elk van de landen van het NAVO-plaatsingsschema zullen worden geplaatst;
2. De exclusieve zeggenschap krijgen voor wat betreft de inzet van die wapens; en
3. Alléén met de Sowjet-Unie onderhandelen over eventuele vermindering van middellange afstandswapens in Europa ?

Nogmaals: dat mag voor de landen van West-Europa niet langer aanvaardbaar zijn. Het minste dat deze landen van de Verenigde Staten kunnen verlangen, is dat zij bij de onderhandelingen in Genève als waarnemer vertegenwoordigd zijn, zodat zij in elk geval zélf kunnen vaststellen of met hun belangen voldoende rekening wordt gehouden.
Lubbers en Den Uyl doen onverantwoorde beloftes Democraten 1

Premier Lubbers heeft deze week aangekendigd, dat bij voortzetting van het huidige kabinetsbeleid de werkloosheid kan dalen tot 500.000 in 1990. Hij heeft er alleen niet bijgezegd hoe. De werkloosheid daalt dit jaar misschien enigszinsi maar is over de gehele kabinetsperiode toch weer verder gestegen. Wat gaat een tweede CDA-VVD kabinet doen om die belofte waar te maken. Zal het opeens minder gaan hechten aan het huidige éénzijdige bezuinigingsbeleid ? Gaat het, anders dan het huidige kabinet, de economische groei stimuleren door voor-rang te geven aan belasting- en premieverlaging als middel om de koopkracht, en daarmee de binnenlandse bestedingen op peil te houden 7 Gaat zo'n kabinet nu opeens wel een beleid voeren tot stimulering van arbeidsduurverkorting ?

Met andere woorden: gaan CDA en VVD in een komend kabinet opeens wel al die dingen doen die D'66 in haat alternatieve plannen de afgelopen jaren voortdurend bepleit heeft ?

Neen, dat lijkt mij onwaarachtig. Dat zullen de VVD en de heet Ruding nooit toestaan. Dat is de laatste maanden helaas maat al te duidelijk geworden. De VVD-commissie-Polak had namelijk goede voorstellen, vooral gericht op terugdringing van de werkloosheid. Die voorstellen zijn intussen dood en begraven, omdat de VVD door wil gaan met het huidige eenzijdige bezuinigingsbeleid. En minister Ruding denkt daar precies zo over. Conclusie: de premier vertelt sprookjes, die hij op geen enkele manier kan waarmaken.

Daarin staat hij overigens niet alleen,

PvdA-Fractieleider Den Uyl beloofde deze week om de koopkracht van de laagste inkomens de komende vier jaar met 4 tot 5% te laten stijgen. Prima natuurlijk, als dat zou kunnen. Maar het kan waarschijnlijk niet. En daarom moet je het ook niet beloven.

En dan zwijg ik maar liever over de voorstellen van Den Uyl om de verschillen tussen de laagste- en de middeninkomens nog meer te nivelleren. Terecht is de FNV overdie uitspraken heen gevallen.

Beloftes, zoals Lubbers en Den Uyl die deze week deden, zijn onverantwoord.Op die manier worden verwachtingen gewekt, die later niet gerealiseerd kunnen worden. De vervreemding van de politiek, die sinds de RSV- enquête toch al verontrustende vormen heeft aangenomen, wordt daardoor alleen maar groter. Dat is zeer gevaarlijk.

En daarom zeg ik U! laat D'66 daar niet aan meedoen.
Laten wij de kiezers geen valse beloftes voorhouden, maar proberen zo eerlijk mogelijk te zeggen waar wij voor staan !
Voorstellen tot versterking van de parlementaire democratie Democraten 1
Onlangs heeft Kamervoorzitter Dolman de suggestie gedaan om Ministers tegelijkertijd Kamerlid te laten zijn zodat zij niet het contact met de maatschappelijke werkelijkheid verliezen. Ik vind dat een slecht voorstel.
Wanneer je werkelijk ernst wilt maken met de scheiding tussen de macht en de controle op de macht, dan vormt dit voorstel een staatsrechtelijk monstrum dat eerder zal leiden tot een versterking van de huidige verstrengeling tussen regering en Parlement.
Wanneer Dolman het nodig acht om Ministers in contact te brengen met de maatschappelijke werkelijkheid, dan zijn betere methoden denkbaar. Laat Ministers en' Staatssecretarissen dan bijvoorbeeld eens ervaring opdoen bij de diensten die de door hen ontworpen’rege1ingen moeten uitvoeren. Laat staatssecretaris De Graaf bij een gemeentelijke sociale dienst gaan kijken wat de gevolgen zijn van zijn voordeurdelersregeling !
Het voorstel van de regeringscommissaris voor de Rijksdienst, Tjeenk Willink, om 'te komen tot een adres van antwoord vind ik al een stuk beter. Met een variatie daarop zou ik willen voorstellen, dat in reactie op de indiening van de Miljoenennota en de begrotingen, reacties worden opgesteld door of namens de verschillende uitvoerende diensten, waarin wordt ingegaan op de uitvoerbaarheid van de door regering en Parlement vastgestelde wetten en regels.
Dat lijkt mij een prima manier om de van achter de Haagse bureautafels bedachte kwestieuze regelgeving, zo de tweeverdienerswet en de voordeurdelersregeling, zo snel mogelijk de wereld uit te helpen.
Een suggestie, die ik in dit verband ook wil lanceren, is om een einde te maken aan de huidige praktijk van het opstellen, van regeerakkoorden.
In de afgelopen jaren hebben we volop kunnen merken hoe verstarrend regeerakkoorden kunnen werken. Eigenlijk is dit probleem inherent aan de wijze waarop dergelijke akkoorden tot stand komen, zij woeden opgesteld door de regeringsfracties, die pas daarna overgaan tot het sanctioneren van het door de formateur, resp.

informateur(s)gevormde kabinet. Het enige, waarop regeringsfracties en kabinet zich dan binden, is het regeerakkoord. Nogal logisch dat het dan verstarrend werkt.
Deze praktijk verdraagt zich niet met de wijze waarop D'66 de verantwoordelijkheden tussen de macht en de controle op de macht wenst te scheiden. In die gedachtengang zou het consequent zijn het opstellen van regeerakkoorden voortaan aan de macht, c.q. de regering over te laten. Alleen al daardoor zou de manoeuvreerruimte van het Parlement als controle- instantie bij uitstek op de regering aan betekenis kunnen toenemen !
Democraten !
Ik sluit af.
Vandaag, 15 juni 1985, kan voor Democraten '66 een historische dag worden. Een recent artikel in NRC-Handelsblad zegt:
'Wat men restauratie noemt, lijkt niet in de laatste plaats het probleem van de progressieve beweging zelf, van de voorhoede van toen. Het probleem van de versuffing. Het probleem van de nostalgie. Het probleem van de revolutionaire romantiek, die verzuurd is tot een even wereldvreemd cynisme.
Het probleem van de generatie die ooit de hemel bestormde en die verdwaald Is in de tijd.'
Vandaag is de dag van de hoop voor D'66, de partij die in haar bestaan al zo veel ups-and-downs heeft meegemaakt.
De partij, die ik met een variatie op een uitspraak van ons mede-lid Iteke Weeda, als de partij van de optimistisch progressieven zou willen kwalificeren.
Wij hebben de afgelopen jaren te maken gehad met zwaar weer, roet enorme tegenwinden. Wij zijn daardoor verweerd, maat niet versleten.
Er is beter weer op komst, daar ben ik van overtuigd, oude wijn in nieuwe zakken of nieuwe wijn in oude zakken: het kan mij geen zak schelen !
Waar het mij om gaat is, dat D'66 et weer bovenop komt.
Ik weet, dat D'66 onmisbaar is. De politieke boodschap zal dat bevestigen.

•> •

r